

Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears: una aposta de futur

L'aforisme illenc ens insta a actuar *amb coneixement*. La societat de les Illes Balears, davant els reptes globals, regionals i locals als quals s'enfronta, ha de posar el coneixement a l'epicentre de totes les transformacions i transicions actualment plantejades. La societat del coneixement i l'economia intel·ligent, sostenible i integradora tenen la recerca, la tecnologia i la innovació com a instruments fonamentals, i les Balears han patit històricament i pateixen un dèficit estructural, normatiu i de finançament en aquest sector. Malgrat els recents esforços públics i privats, continuem a la cua d'Espanya en inversió en recerca i desenvolupament, amb un percentatge sobre el PIB molt inferior fins i tot al simbòlic i estàndard 0,7% d'ajut a la cooperació al desenvolupament, i molt lluny del prop del 2% de territoris com el País Basc, Madrid, Navarra o Catalunya, o de l'1,25% de mitjana estatal.

Malgrat tot, i paradoxalment, els indicadors de productivitat i qualitat de la recerca i el desenvolupament a les Illes Balears ens situen en posicions privilegiades en els àmbits internacional i estatal de múltiples àrees del coneixement. Aquests èxits assolits les darreres dècades en un entorn deficitari són deguts a diversos factors. El primer i principal és l'humà. Els esforços, sovint desinteressats i merament vocacionals, de milers de persones que s'han dedicat al sector de la recerca i el desenvolupament a les Illes Balears expliquen una gran part d'aquests èxits. Per altra banda, els avantatges competitius de què disposen les Illes Balears i que s'exploten prioritàriament amb orientació turística han permès també captar talent investigador estructural i fruit de la recepció i l'emissió de participants en programes de mobilitat internacional. La Universitat de les Illes Balears, en els seus 43 anys d'història recent, és el motor principal del creixement de l'activitat investigadora a les Illes, amb la producció investigadora dels seus 20 departaments i 7 instituts de recerca. En definitiva, el conjunt d'organismes i agents que conformen el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears han contribuït a generar el substrat fèril i decidit per emprendre una transformació cap a la societat del coneixement.

Actualment la conjuntura social i econòmica ens situa en un moment crucial per al futur de les nostres illes. El terratrèmol causat per la pandèmia de la COVID-19 ha suposat una batzacada profunda, però també ofereix una oportunitat històrica per construir un futur millor en termes de cohesió social, sostenibilitat, diversificació productiva i competitivitat. En aquest context, els fons *Next Generation EU* representen una oportunitat històrica per definir la societat illenca de les generacions següents i posar el coneixement al centre de les transformacions necessàries. L'Estratègia d'inversions Illes Balears 2030 en el context del Pla de recuperació, transformació i resiliència posa les bases i estratègies concretes que han de servir de tracció dels canvis plantejats. Els seus quatre eixos d'actuació, Diversificació

Econòmica, Sostenibilitat, Competitivitat i Cohesió Social, impulsen la recerca, la tecnologia i la innovació i contribueixen així al foment d'un model productiu basat en la societat del coneixement.

Així doncs, els reptes que la comunitat científica, tecnològica i d'innovació de les Balears té davant són ambiciosos, engrescadors i peremptoris. No obstant això, els dèficits estructural i normatiu que patim posen en risc la seva consecució si no s'actua amb diligència i celeritat. L'any 2020 el Govern de les Illes Balears va sotmetre a consulta pública l'Avantprojecte de llei de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears. El text ordena, assegura i agilitza el marc de treball de l'activitat investigadora; preveu la generació d'estructures de gestió i suport a la ciència; promou i permet la captació i retenció de talent; facilita la transferència de resultats de recerca a la societat, i consolida el finançament del sistema, impulsant-ne la producció i qualitat. La maduresa d'ecosistemes d'investigació del nostre entorn com el de Catalunya, Madrid o el País Basc s'ha assolit mitjançant instruments normatius com aquest, que defineixen els agents d'execució, la governança, els compromisos i instruments de finançament i els mecanismes de valoració i difusió dels resultats. La creació de la Institució per a la Recerca de les Illes Balears permetrà als diversos agents de l'ecosistema balear competir en igualtat de condicions en l'exigent arena de la captació i retenció del talent investigador, amb un nivell d'exigència acreditable internacionalment però complementant les capacitats normatives de captació de recursos humans de la Universitat, el CSIC, el SOCIB o la resta d'institucions de l'ecosistema. Per altra banda, l'avantprojecte de llei promou instruments catalitzadors de la inversió privada de l'activitat científica i tecnològica, així com l'emprenedoria. Així mateix, el text recull explícitament el consens universal envers la millora del finançament de l'activitat investigadora a les Balears, amb un compromís explícit d'increment anual de la dotació fins a un mínim del 2% del pressupost anual el simbòlic any 2030. Finalment, la vocació de llei cohesionadora es manifesta en l'atenció als Objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides, la igualtat efectiva entre gèneres i la inclusió transversal de la perspectiva de gènere en la ciència i la tecnologia, així com els equilibris interinsulars al nostre arxipèlag.

L'avantprojecte de llei recull de manera decidida i encoratjadora les necessitats de la comunitat científica de les Illes i, per extensió, de tota la societat per afrontar amb garanties els reptes transformatius en els quals ja estam immersos i pels quals les generacions futures de ciutadans de les Balears ens exigiran responsabilitat. El text ha estat treballat per tots els agents implicats, i la Universitat vetllarà críticament pel compliment dels compromisos que s'hi recullen. A punt de començar el seu tràmit al Parlament, esperam que l'espectre polític s'adoni de la importància d'aquesta eina de transformació per a les nostres illes. Ara és l'hora del coratge i la responsabilitat política, de fer les coses *amb coneixement*.

La Universitat de les Illes Balears